

ЧАСТИНА ОДИН

ПРИНЦИПИ

Стаття 1

1. Цей Договір визначає порядок функціонування Союзу та встановлює сфери, межі та механізми реалізації його повноважень.

2. Цей Договір і Договір про Європейський Союз є Договорами, на яких засновано Союз. Ці два Договори, що мають однакову юридичну силу, надалі йменуються «Договори».

Зміст:

- I. Загальні положення
- II. Коментар до частини першої
- III. Коментар до частини другої

I. Загальні положення

Стаття 1 ДФЄС ґрунтується на вступних положеннях ДЄС (див. коментар до статті 1 ДЄС). На відміну від своєї попередниці, статті 1 ДЗЄЕС, яка передбачала, що “цим Договором Договірні Сторони засновують між собою Європейське Співтовариство”, стаття 1 ДФЄС більше не містить подібної формули заснування. Після Лісабонського договору (2009) цю роль виконує стаття 1 ДЄС, яка передбачає створення Союзу і є відправною точкою для правового режиму двох установчих договорів, які водночас є взаємопов’язаними. Стаття 1 ДФЄС підтверджує цю концепцію і звертає увагу (як і сама назва Договору) на різний зміст цих договорів. У той час як ДЄС створює європейський інтеграційний союз, який замінює Європейське Співтовариство, і визначає його основні параметри, ДФЄС регулює деталі функціонування цього союзу. Однак Європейський Союз базується на обох договорах, які мають однакову юридичну силу. Як зазначив Суд ЄС, він є правовою спільнотою, в якій “ні держави-члени, ні його інституції не звільняються від перевірки відповідності їхніх актів основоположній конституційній хартії, якою є Договір” (294/83 *Les Verts v Parliament*, п. 23; *Opinion 2/13 “Accession of the Union to the ECHR”*, п. 157). Таким чином, Суд ЄС підтверджує статус ДФЄС і ДЄС як первинного права ЄС. Окрім положень ДФЄС і ДЄС, Суд ЄС також включає в автономну “конституційну основу” права ЄС фундаментальні цінності, закріплені в статті 2 ДЄС, загальні принципи права ЄС і положення ХОПЄС (*Opinion 1/17 CETA*, п. 110), яка має таку ж юридичну силу, як і Договори відповідно до статті 6 частини 1 ДЄС.

II. Коментар до частини першої

Однією з цілей Лісабонських поправок, вже викладених у так званій Лаакенській декларації про майбутнє ЄС (2001 р.), було спрощення структури існуючих договорів та полегшення навігації в них. Тому ДЗЄС реорганізував існуючу договірну базу (ДЄС та СЕП) з метою впорядкування змісту та функцій обох договорів. Хоча ці два договори є юридично еквівалентними (див. статтю 1 частина 2 ДФЄС) і Суд ЄС одностайно вважає їх “основними конституційними хартіями”, Лісабонська реформа значно

посилила “конституційний” вимір ДЄС. ДЄС засновує Союз, визначаючи його базову організацію та принципи. Зміст договору все ще є частково “міжурядовим” і міжнародно-правовим, що стосується положень про СЗППБ (див. статті 23–46 ДЄС, а також частину 4 статті 2 ДФЄС), а також положень про вступ до ЄС і вихід з нього (статті 49 і 50 ДЄС) та внесення змін до Договорів (стаття 48 ДФЄС). На відміну від цього, ДФЄС (колишня назва – ДЗЄС), як випливає з її лісабонської назви, вже регулює повсякденне управління та функціонування Союзу. Частина 1 статті 1 ДФЄС підтверджує цей факт. У ній зазначено, що Договір регулює функціонування Союзу і встановлює сфери, межі та порядок здійснення його повноважень. Винятком є СЗППБ, для якої ДФЄС не встановлює меж. Ця сфера залишається окремо регульованою в ДФЄС (див. частину 2 статті 4 ДФЄС). Таким чином, ДФЄС містить власне матеріальне право ЄС (зокрема, різні напрями політики внутрішнього ринку та пов’язані з ними інші сфери внутрішньої та зовнішньої діяльності Союзу – див. частини третю-п’яту ДФЄС). Він також включає фундаментальні принципи права ЄС, що стосуються недискримінації та громадянства Союзу (див. частину другу, тобто що стосується положень про інституції та процеси ЄС, то вони є частиною як ДЄС, так і ДФЄС. У той час як ДЄС закладає основи інституційного права Союзу (див. статті 13–19 ДЄС), ДФЄС регулює його деталі (див. частини першу та шосту ДФЄС). Однак у деяких випадках положення про інституції в Договорах перетинаються по суті.

III. Коментар до частини другої

Стаття 1 частина 2 ДФЄС є перефразуванням ідентичної інформації, що міститься в статті 1 ДЄС. У ній зазначено, що Союз базується як на ДФЄС, так і на ДЄС. Вона встановлює категорію “Договори” для обох договірних документів і надає їм однакову юридичну силу. Протоколи та додатки до них (стаття 51 ДЄС) також є невід’ємною частиною Договорів і, таким чином, мають таку ж юридичну силу, як і Договори, і регулюють відносно цілісні та специфічні питання права та політики Союзу. На відміну від цього, декларації, що додаються до договорів, не є юридично обов’язковими частинами договорів. Вони мають суто політичний характер, але, тим не менш, можуть слугувати для тлумачення певних положень права ЄС (див., наприклад, коментар до статті 3 ДЄС та Декларації 41 до неї). Однак Суд ЄС не надає деклараціям жодних правових наслідків і не розглядає їх (на відміну від протоколів) як джерело права ЄС. Стаття 6 частина 1 ДЄС ґрунтується на вступних положеннях ДФЄС і ДЄС і передбачає, що ХОПЄС також має аналогічну юридичну силу, як і Договори. На додаток, слід підкреслити, що ДЗЄС залишається окремим договором, що стоїть поза взаємопов’язаною структурою ДЄС і ДФЄС.

Взаємозв’язок двох установчих договорів ідеологічно пов’язаний з концепцією невдалого процесу ратифікації Конституційного договору (2004), який інноваційно об’єднав два установчі договори, включаючи ХОПЄС, в один документ. На підставі статті 1 частини 2 ДФЄС, незважаючи на відсутність технічного злиття в один міжнародний договір, ДЄС і ДФЄС залишаються самостійними договірними документами; однак стаття 1 частина 2 ДФЄС (як і стаття 1 ДЄС) пов’язує їх за допомогою прямого юридичного посилання. Союз, створений статтею 1 ДФЄС, базується на обох договорах, і всі положення ДЄС діють в рамках правового поля, створеного ДФЄС. Цей крок створив простір для формування єдиного правового порядку, заснованого на двох рівнозначних взаємопов’язаних договорах (див. коментар до статті 1 Договору про заснування). Хоча обидва договори мають однакову юридичну силу, більш

“конституційний” вимір ДЄС порівняно з ДФЄС підкреслюється тим фактом, що лише положення частини третьої ДФЄС, які стосуються внутрішньої політики та діяльності Союзу, можуть бути змінені за спрощеною процедурою ухвалення поправок до договорів (частина 6 статті 48 ДФЄС). На відміну від цього, положення ДЄС можуть бути змінені лише через звичайну процедуру прийняття поправок до Договорів (частина 2 статті 48 і далі ДЄС). Що стосується взаємозв'язку та ієрархії між різними статтями Договорів, то вони обумовлені певними факторами внутрішньої системи обох договорів (класифікація статей у межах кожного договору, їхні назви, глави тощо) та змістом їхніх окремих положень. Також застосовується колізієне правило *lex specialis derogat legi generali*, тобто спеціальна норма має пріоритет над більш загальною нормою. Крім того, при тлумаченні права ЄС необхідно враховувати той факт, що воно викладене кількома мовами і що різні мовні версії є обов'язковими одночасно (див. статтю 358 ДФЄС у поєднанні зі статтею статтею 55 ДФЄС); воно використовує власну термінологію, а юридичні поняття не обов'язково мають однакове значення в праві ЄС і в різних національних законодавствах; і останнє, але не менш важливе: кожне положення права ЄС має розглядатися в загальному контексті і тлумачитися у взаємозв'язку всіх положень цього права, його цілей і етапу розвитку на дату, коли відповідне положення права має застосовуватися (283/81 *CILFIT*, пп. 18–20; C-561/19 *Conorzio Italian Management*, пункти 40–46; див. також коментар до статті 19 частина 1 ДЄС).

Пов'язана судова практика:

283/81 *CILFIT*, EU:C:1982:335; 294/83 *Les Verts v Parliament*, EU:C:1986:166; Opinion 2/13 “*Accession of the Union to the ECHR*”, EU:C:2014:2454; Opinion 1/17 *CETA*, EU:C:2019:341; C-561/19 *Conorzio Italian Management*, EU:C:2021:799.

Пов'язані положення:

Преамбула, статті 1–3, 6, 19, 48–52, 55 ДЄС, Преамбула, стаття 2 частина 4, 355–358 ДФЄС.

Література:

- CRAIG, P. *The Lisbon Treaty. Law, Politics, and Treaty Reform*. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- CURTIN, D., DEKKER, I. The European Union from Maastricht to Lisbon: Institutional and Legal Unity out of the Shadows. In CRAIG, P., BÚRCA, G. de (eds.). *The Evolution of EU Law*. 2. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2011, s. 155–185.
- DAVIES, G. Does the Court of Justice Own the Treaties? Interpretative Pluralism as a Solution to Over-Constitutionalisation. *European Law Journal*. 2018, roč. 24, č. 6, s. 358–375.
- DOUGAN, M. The Treaty of Lisbon 2007: Winning Minds, not Hearts. *Common Market Law Review*. 2008, roč. 45, č. 3, s. 617–703.
- GRILLER, S., ZILLER, J. (eds.). *The Lisbon Treaty. EU Constitutionalism without a Constitutional Treaty?* Wien: Springer, 2008.
- LENAERTS, K., GUTIÉRREZ-FONS, J. A. To Say What the Law of the EU Is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice. *Columbia Journal of European Law*. 2014, roč. 20, č. 2, s. 3–61.
- MIETTINEN, S., KETTUNEN, M. Travaux to the EU Treaties: Preparatory Work as a Source of EU Law. *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*. 2015, roč. 17, s. 145–167.
- PIRIS, J.-C. *The Lisbon Treaty. A Legal and Political Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
- WITTE, B. de. Simplification and Reorganization of the European Treaties. *Common Market Law Review*. 2002, roč. 39, č. 6, s. 1255–1287.

РОЗДІЛ I

КАТЕГОРІЇ ТА СФЕРИ ПОВНОВАЖЕНЬ СОЮЗУ

Стаття 2

1. Коли Договори надають Союзові виключні повноваження в певній сфері, лише Союз може здійснювати законодавчу діяльність й ухвалювати юридично обов'язкові акти; держави-члени мають право діяти в цій сфері самостійно, лише якщо вони отримали від Союзу належні повноваження або для впровадження правових актів Союзу.

2. Коли Договори надають Союзові спільні з державами-членами повноваження в певній сфері, то і Союз, і держави-члени можуть здійснювати законодавчу діяльність і ухвалювати юридично обов'язкові акти в цій сфері. Держави-члени здійснюють свої повноваження в обсязі, в якому Союз не застосовує свої повноваження. Держави-члени також здійснюють свої повноваження в обсязі, в якому Союз вирішив припинити здійснення своїх повноважень.

3. Держави-члени координують свою економічну політику та політику зайнятості на передбачених у цьому Договорі засадах, які має право визначати Союз.

4. Союз має повноваження відповідно до положень Договору про Європейський Союз визначати та реалізовувати спільну зовнішню та безпекову політику, включаючи поступове формування спільної оборонної політики.

5. У певних сферах і згідно з умовами, встановленими в Договорах, Союз має повноваження вживати заходів, що підтримують, координують та доповнюють дії держав-членів, не заступаючи їхніх повноважень в цих сферах. Юридично обов'язкові правові акти Союзу, ухвалені на підставі положень Договорів стосовно цих сфер, не тягнуть за собою гармонізацію законів або підзаконних актів держав-членів.

6. Обсяг та механізми здійснення повноважень Союзу в кожній сфері визначаються окремими положеннями Договорів щодо кожної сфери.

Зміст:

- I. Загальні положення до Розділу I
- II. Загальні положення до статті 2
- III. Коментар до частини першої
- IV. Коментар до частини другої
- V. Коментар до частин третьої, четвертої та п'ятої
- VI. Коментар до частин шостої

I. Загальні положення до Розділу I

Ця частина Договорів запроваджує систематизацію компетенцій Союзу в праві ЄС. У нинішньому вигляді цей розділ був внесений до Договорів Лісабонським договором, який приніс революційні зміни в цьому відношенні. Вперше в первинному праві було запроваджено комплексне регулювання видів та сфер компетенції ЄС. Часткове визначення компетенції Союзу та правила розподілу компетенції між Союзом та державами-членами з'являються в праві ЄС з прийняттям ЄСА (1987 р.) та Маастрихтського договору (1993 р.), але системне (детальне) визначення цих питань пропонує

лише Лісабонський договір. Метод європейської інтеграції ґрунтується на тому, що ЄС діє як незалежний суб'єкт (див. коментар до статті 47 ДЄС). Союз самостійно виконує доручену йому діяльність і у цьому полягає основна відмінність від класичних міжнародних організацій (див. статтю 1 ДЄС). Союз реалізує цю діяльність через свої повноваження.

Сьогодні право ЄС досить детально визначає поняття повноважень. Поняття компетенції використовується в праві ЄС у подвійному значенні: як для визначення сфер дії/діяльності Союзу (предметна компетенція, правомочність), так і для визначення інструментів (повноважень) інституцій Союзу, що використовуються в рамках діяльності Союзу. В контексті аналізу цього розділу актуальним є перше з вказаних значень. Відсутність повноважень розумілася і розуміється як підстава для визнання недійсним відповідного акта (рішення) інституцій ЄС (див. коментар до статей 263 і 267 ДФЄС).

Зміст та обсяг повноважень Союзу визначається насамперед принципом делегування, згідно з яким первинні суб'єкти повноважень, тобто держави-члени, делегують частину своїх повноважень наднаціональному органу – ЄС. Таким чином, Союз може діяти лише в тих сферах, де держави-члени надали йому повноваження (див. коментарі до статті 1, частини 4 статті 1, частини 1 статті 5, частини 2 статті 13 ДЄС). З іншого боку, повноваження, не надані Союзу, надаються державам-членам (див. коментарі до частини 1 статті 4 і частини 2 статті 5 ДФЄС). Визначена таким чином логіка надання повноважень нагадує положення про федеральну компетенцію, які визначають розподіл повноважень між федеральною (центральною) владою та суб'єктами федерації. На перший погляд, здається, що це дуже проста і зрозуміла система. Але насправді все навпаки. Право Союзу не містить простого переліку, вичерпного визначення сфер, що належать до компетенції Союзу, і тих, що залишаються за державами-членами.

Визначення повноважень у Розділі I є скоріше спробою певної систематизації повноважень Союзу. Ця частина Договору встановлює чітку типологію повноважень (види) та визначає сферу дії кожної групи (сфери, тобто галузі, на які поширюються повноваження Союзу). Відповідно до положень ДФЄС (див. статті 2–6), Союз може здійснювати виключні (див. статтю 3 ДФЄС); спільні (див. статтю 4 ДФЄС); допоміжні, координуючі та додаткові повноваження (див. статтю 6 ДФЄС). До цього базового визначення додаються додаткові повноваження у сфері спільної політики оборони та безпеки (див. статтю 2(4) та Розділ V ДЄС) та повноваження з координації економічної, трудової та соціальної політики (див. статтю 2 ДФЄС, статтю 5 ДФЄС). Різні типи повноважень відрізняються насамперед інтенсивністю дій Союзу по відношенню до варіантів дій держав-членів. Віднесення конкретної сфери до певного типу повноважень, по суті, дає відповідь на питання: якою мірою Союз відповідає за управління питаннями, що розглядаються? Чи здійснює Союз управління у відповідній сфері самостійно (виключна компетенція), чи спільно з державами-членами (спільна компетенція), чи лише доповнює держави-члени у відповідних сферах (допоміжна, додаткова та координуюча компетенція).

II. Загальні положення до статті 2

Розділ I відкриває стаття 2 шляхом встановлення видів компетенції ЄС. Метою статті є визначення різних категорій повноважень і, зокрема, інтенсивності регуляторних повноважень та дій Союзу в рамках цих категорій. Визначаючи обсяг і межі діяльності Союзу для кожної категорії повноважень, також визначаються і межі діяльності держав-членів у відповідних сферах. Конкретний зміст повноважень (тобто сфери

діяльності) регулюється наступними статтями Розділу I (див. статті 3–6 ДФЄС) та положеннями, присвяченими політиці Союзу (зокрема, частиною III ДФЄС та частиною V ДЄС).

Вперше в історії Лісабонський договір здійснив спробу чіткої організації правової системи в праві ЄС. Однак поділ сфер діяльності Союзу на фіксовані категорії виявився не зовсім вдалим (головним чином через політичні компроміси). Система, про яку йдеться, є асиметричною, оскільки, окрім трьох класичних категорій повноважень – виключних, спільних та субсидіарних – вона визначає специфічні повноваження, а саме: повноваження з координації економічної, місцевої та соціальної політики, а також повноваження у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки. Така асиметрія викликає певні сумніви або ускладнює інтерпретацію і, відповідно, правильне розуміння повноважень Союзу. Оскільки питання повноважень визначає відносини між Союзом і державами-членами, складну систему повноважень, описану вище, можна спростити до трьох основних типів:

- повноваження, коли держави-члени делегують основну відповідальність за реалізацію певних видів політик інституціям Союзу (сюди входять виключні повноваження згідно з частиною 1 статті 3 і статті 2 ДФЄС),
- повноваження, відповідно до яких держави-члени дозволяють ЄС взяти на себе основну відповідальність за реалізацію певних політик (спільні компетенції відповідно до частини 2 статті 2 і частини 1, 4 статті 4 ДФЄС),
- повноваження, відповідно до яких держави зберігають власну відповідальність за реалізацію певних політик, залишаючи Союзу допоміжну і доповнюючу роль (координаційні компетенції відповідно до частин 3 і 5 статті 2 ДФЄС; повноваження СЗППБ відповідно до частини 4 статті 2 ДФЄС; допоміжні повноваження відповідно до частин 5 і 6 статті 2 ДФЄС і паралельні спільні повноваження відповідно до частин 3 і 4 статті 4 ДФЄС).

III. Коментар до частини першої

Частина перша характеризує так звані **виключні повноваження**. Це та категорія, де позиція ЄС є найсильнішою. У сферах, що належать до виключної компетенції ЄС, відбувається повна передача відповідальності від держав-членів до інституцій ЄС. Це сфери, які мають загальноєвропейські масштаби та значення, і за своєю природою є таким, що не можуть управлятися окремими державами-членами самостійно. Через інтенсивність передачі (і втручання в первісний суверенітет держав-членів) сфери, що належать до цього типу компетенції, суворо визначені – для внутрішньої дії Союзу вичерпним переліком сфер, а для зовнішньої дії Союзу – суворим переліком умов (див. коментар до статті 3 ДФЄС).

У цій групі повноважень Союз має первинну правотворчу компетенцію і не повинен обґрунтовувати свої дії дотриманням принципу субсидіарності (див. а contrario статтю 5 частина 3 ДЄС). Необхідність дій Союзу в цих сферах впливає безпосередньо з договорів і рішення держав-членів довірити Союзу виключне право на управління відповідною сферою. Держави-члени виконують лише допоміжну роль. Вони можуть діяти тільки тоді, коли вони уповноважені на це Союзом (наприклад, Наказ № 1219/2012 Європейського Парламенту та Європейської Ради від 12 грудня 2012 року, що встановлює перехідні заходи для двосторонніх інвестиційних угод між державами-членами та третіми країнами). Умовою є те, що дозвіл має бути достатньо конкретним і визначати завдання, покладені на держави-члени. (41/76 Donckerwolcke

або 70/94 Wenner). Крім того, держави-члени відіграють імплементаційну роль у сфері виключної компетенції (вони можуть ухвалювати акти для імплементації правил ЄС).

Виключний характер компетенції Союзу у визначених сферах передбачає негативне зобов'язання держави утримуватися від прийняття односторонніх законодавчих актів, навіть якщо Союз ще не скористався своєю компетенцією або є пасивним (C-422/19 *Dietrich*). Однак існує один виняток з цієї заборони, викладений у прецедентному праві, а саме, коли пасивність Союзу (тобто невжиття необхідних заходів у рамках своєї виключної компетенції) може призвести до того, що цілі Союзу будуть поставлені під загрозу (див. статтю 3 ДЄС). Такі заходи повинні бути узгоджені з Комісією та прийняті нею і не повинні суперечити будь-яким застереженням або умовам, встановленим Комісією (804/79 *Commission v United Kingdom*).

IV. Коментар до частини другої

Частина 2 визначає категорію так званих спільних повноважень. Цей тип компетенції Союзу охоплює найбільший спектр сфер, в яких діє Союз. Дана компетенція охоплює всі сфери, які не є предметом виключної або допоміжної компетенції (свого роду залишкова сфера, див. статтю 4 п. 1 ДФЄС), як сфери діяльності в межах Союзу, так і сфери зовнішніх відносин Союзу (C-600/14 *Germany v Council – COTIF*). Види діяльності, що ґрунтуються на безстрокових положеннях, статті 114 і 352 ДФЄС (C-491/01 *British American Tobacco*), також підпадають під сферу спільних повноважень. У випадку спільних повноважень можуть діяти як Союз, так і держави-члени. Однак, з метою уникнення суперечностей у законодавстві, сфера спільної компетенції регулюється принципом переважного права (принцип зайнятих сфер), згідно з яким держави-члени можуть діяти в певній сфері лише в тій мірі, в якій Союз не здійснив або вирішив не здійснювати свою компетенцію (див. частину 2 статті 2 ДЄС). Таким чином, це не є спільним здійсненням повноважень. Фактично, існує спільна “можливість” діяти, але ця можливість втрачається державами-членами там, де діє Союз. Реалізуючи її (наприклад, ухвалюючи законодавство), Союз отримує виключний контроль над відповідною сферою. Однак діяльність Союзу в певній сфері не виключає будь-яких дій з боку держав-членів, але “зайнятими” вважаються лише конкретні елементи, охоплені актом Союзу (про вплив “зайняття” певної сфери див. “зайняття” сфери, див., наприклад, 148/78 *Ratti*, 31/78 *Bussonne* або 60/86 *Commission v United Kingdom*; див. також Протокол № 25 про здійснення спільних повноважень в цілому).

Водночас існує низка сфер, в яких Союз має повноваження здійснювати лише мінімальну гармонізацію (див. коментарі до частини 2 статті 82 ДФЄС, частини 1 статті 83 ДФЄС, частини 2 статті 153 ДФЄС, частини 4(а) статті 168, частини 4 статті 169 ДФЄС або статті 192 ДФЄС), що залишає державам-членам можливість зберігати або ухвалювати власне жорсткіше або детальніше регулювання (C-2/10 *Azienda Agro-Zootecnica Franchini a Eolica di Altamura*). Таким чином, логічно, що повністю переважного права Союзу не існує, і за межами “мінімуму” ЄС держави-члени можуть продовжувати здійснювати свої повноваження у відповідній сфері (C-6/03 *Deponiezweckverband Eiterköpfe*). Частина 3 і частина 4 статті 4 ДФЄС визначає сфери, в яких, незважаючи на те, що вони класифікуються як спільні повноваження, переважного права не існує. Ці сфери часто називають “паралельними спільними компетенціями”.

У контексті спільних повноважень важливо також визначити, де, коли і в якому обсязі переважно може діяти Союз (тобто може займати певну сферу), а де здебільшого повинні (можуть) діяти держави-члени. У цьому відношенні легітимний носій або

виконавець повноважень визначається за критерієм необхідності та більших інтересів. Здійснення спільних повноважень регулюється принципами субсидіарності та пропорційності. Для того, щоб Союз міг регулювати певну сферу, йому необхідно продемонструвати, що мета такого регулювання не може бути досягнута державами-членами, і що Союз може досягти цієї мети краще і що він діє лише в межах необхідності (див. коментар до статті 5 ДЄС). Держави-члени можуть відновити повноваження для регулювання у вже зайнятій сфері, навіть якщо Союз вирішить припинити здійснення певного повноваження. Союз до цього може спонукати, наприклад, бажання здійснювати більш ефективне регулювання (наприклад, реформа Спільної сільськогосподарської політики на початку третього тисячоліття, яка призвела до більшої децентралізації, також рішення Суду ЄС С-373/11 *Panellinos Syndesmos Viomichanion Metapoisis Karnou*), або необхідність дотримання вимог принципів субсидіарності та пропорційності. Також цей крок може бути ініційований окремими державами-членами у формі (необов'язкової) ініціативи, спрямованої до Комісії (Декларація № 18 про визначення компетенцій, що додається до Лісабонського договору).

Тільки Союз може вирішити не здійснювати спільну компетенцію, скасувавши акт, яким він "присвоїв" собі цю сферу. Таке рішення матиме форму правового акта, який знову ж таки повинен бути прийнятий на певній правовій основі. Той факт, що Договори не передбачають жодних конкретних процедур скасування правових актів, означає, що всі формальні вимоги, передбачені для активного здійснення прерогативи (включаючи форму голосування в Раді та форму законодавчої процедури), повинні бути дотримані. У випадках, коли Союз вирішує не здійснювати свою компетенцію, не існує ретроактивної передачі повноважень державам-членам. Відповідні повноваження знову стають спільними і можуть здійснюватися державами-членами до тих пір, поки Союз не вирішить знову зайняти цю сферу. У цьому відношенні стаття 2 частини 2 відрізняється від можливості зменшення повноважень Союзу (зворотне делегування) шляхом внесення змін до первинного законодавства відповідно до статті 48 частини 2 ДЄС.

V. Коментар до частин третьої, четвертої та п'ятої

Частина 3 визначає конкретну координаційну компетенцію Союзу у сферах економічної політики та політики зайнятості. Ця компетенція Союзу більш детально викладена в статті 5 ДФЄС. Порівняно з традиційними компетенціями (виключними, спільними та субсидіарними), тут робиться акцент не на здатності Союзу приймати закони, а лише на його субсидіарній ролі. Однак це не означає, що Союз не в змозі приймати закони. Відмінність від традиційних компетенцій полягає в тому, що діяльність Союзу не впливає на сферу компетенції держав-членів, а також не пов'язана з винятковістю чи перевагою. У цій компетенції немає делегування повноважень. Тут держави-члени надають Союзу можливість вживати допоміжних заходів, але зберігають за собою можливість регулювати відповідні сфери індивідуально або спільно (див. С-370/12 *Pringle*).

У частині 4 згадується ще одна специфічна компетенція Союзу у сфері СЗППБ. Правові підстави для діяльності Союзу в цій сфері містяться в Розділі V ДЄС. Тут також компетенції Союзу виходять за рамки класичних, і Союз здійснює дії, що доповнюють дії держав-членів. Діяльність Союзу тут також не виключає діяльність держав-членів. СЗППБ є специфічною сферою діяльності Союзу, яка з моменту запровадження Маастрихтським договором (1993 р.) ґрунтується на міждержавній формі